

De grote lijnen in 25 jaar verjaringsrecht

Prof. J.L. (Lodewijk) Smeehuijzen

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Agenda

1. Van algemeen belang naar de individuele rechtsverhouding;
2. De subjectieve en de objectieve termijn van art. 3:310;
3. Asbestproblematiek terug van nooit weggeweest;
4. Deformalisering van stuiting;
5. De strijd tussen verjaring en de klachtplicht.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Agenda

1. Van algemeen belang naar de individuele rechtsverhouding;
2. De subjectieve en de objectieve termijn van art. 3:310;
3. Asbestproblematiek terug van nooit weggeweest;
4. Deformalisering van stuiting;
5. De strijd tussen verjaring en de klachtplicht.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

HR 23 oktober 1998, NJ 2000, 15 (sexueel misbruik)

- misbruik: januari 1980 – 1 januari 1989
- stuiting: 27 januari 1994 (meer dan 5 jaar na einde misbruik)
- aangifte: 8 november 1989

Vijfjaarstermijn vangt aan bij bekendheid met schade en aansprakelijke persoon.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

HR 23 oktober 1998, NJ 2000, 15 (sexueel misbruik)

“de rechtszekerheid – welke het instituut der verjaring mede beoogt te dienen (vgl. HR 3 november 1995, nr. 15801, NJ 1998, 380) – [eist] een vaste termijn; daarom kan in het algemeen niet worden afgeweken van het in art. 3:310 lid 1 BW vermelde aanvangstijdstip van die termijn.

Voor zover zulks ertoe leidt dat een vordering verjaart welke de schuldeiser niet geldend heeft kunnen maken – een geval dat art. 3:310 lid 1 BW blijkens zijn bewoordingen juist beoogt te voorkomen – is dat uit een oogpunt van individuele gerechtigheid moeilijk te accepteren.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

HR 23 oktober 1998, NJ 2000, 15 (sexueel misbruik)

Daarom is het, wanneer zulk een niet geldend kunnen maken voortvloeit uit omstandigheden die aan de debiteur moeten worden toegerekend, naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar dat deze zich erop zou vermogen te beroepen dat de vijfjarige verjaring een aanvang heeft genomen op het in art. 3:310 lid 1 BW omschreven aanvangstijdstip daarvan.”

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Tot eind jaren 90 werd de ratio van de verjaring in het algemeen belang gezocht

“Der Sicherheit des Rechtsverkehrs und dem Rechtsfrieden” (Begr. RegE, p. 100, l.k.)

“Heersende leer is inmiddels wel dat verjaring uiteindelijk wordt gerechtvaardigd door maatschappelijke belangen die boven de concrete relatie tussen de vorderingsgerechtigde en zijn wederpartij uitstijgen.” (Van Schaick, WPNR 2000 p. 592)

Deze opvatting is verlaten.

Volg ons op:

 @lsaletselschadeadvocaten

 @lsanederland

#lsasymposion2022

Inmiddels: de rechtvaardiging van verjaring ligt in de individuele rechtsverhouding

- Tijdsverloop bezwaart de positie van de debiteur in termen van
  - (i) bewijspositie en
  - (ii) rechtszekerheid.

Als de crediteur kan ageren, moet hij dat daarom ook doen. Is rechtsverwerking (in conceptuele zin).

- Als de crediteur niet in staat is te ageren? Dan wordt op enig moment verjaring gerechtvaardigd door:
  - (i) het 'bewijsrechtelijk nulpunt' en
  - (ii) zoiets als 'tijd heelt alle wonden'.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Agenda

1. Van algemeen belang naar de individuele rechtsverhouding;
2. De subjectieve en de objectieve termijn van art. 3:310;
3. Asbestproblematiek terug van nooit weggeweest;
4. Deformalisering van stuiting;
5. De strijd tussen verjaring en de klachtplicht.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

De structuur van de kernverjaringsbepalingen uit het BW

Vijfjarige subjectieve termijn + twintigjarige objectieve termijn

- Verjaring van de vordering tot nakoming (3:307);
- Verjaring van de vordering uit onverschuldigde betaling (3:309);
- Verjaring van de vordering tot schadevergoeding (art. 3:310);
- Verjaring van de vordering tot ontbinding, herstel of ongedaanmaking (art. 3:311).

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

“Het was [de ouders] in 1987 bekend wie de behandeling had uitgevoerd en wie voor de ontstane schade aansprakelijk waren te stellen, voor zover er aansprakelijkheid was. De omstandigheid dat [de ouders] in eerste instantie er niet mee bekend waren dat die persoon of personen voor de ontstane schade aansprakelijk waren te stellen, wat ook van de beweerde aansprakelijkheid zij, betekent niet dat zij voordien niet met de aansprakelijke persoon of personen bekend waren. De conclusie is dan ook dat voor de in het geding zijnde schade de verjaringstermijn in 1987 is gaan lopen.”

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

De rechtspraak: “daadwerkelijk in staat”

Leidend is nu het Saelman-arrest (HR 31 oktober 2003, ECLI:NL:HR:2003:AL8168)

“... de Hoge Raad [komt] thans tot het oordeel dat de korte verjaringstermijn van art. 3:310 lid 1 BW, gelet op de strekking van deze bepaling, pas begint te lopen op de dag na die waarop de benadeelde daadwerkelijk in staat is een rechtsvordering tot vergoeding van deze schade in te stellen.”

Volg ons op:

 @lsaletselschadeadvocaten

 @lsanederland

#lsasymposion2022

Vragen over de subjectieve termijn die inmiddels door de Hoge Raad zijn beantwoord

- Een feitelijke verhindering tot het instellen van de vordering staat aan aanvang van verjaring in de weg;
- Gebrekkige feitenkennis staat aan aanvang in de weg;
- Gebrekkige juridische kennis niet;
- Het begrip bekendheid moet subjectief worden opgevat;
- Kennis is er pas bij meer dan een vermoeden (deskundige!);
- Er kan een (beperkte?) onderzoeksplicht naar relevante feiten bestaan.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Curieuze inconsistenties

- ‘Opeisbaarheid’ van de vordering als vereiste voor het aanvangsmoment van de subjectieve termijn;
- Aanvangsmoment bij schadevergoeding wegens onrechtmatige strafrechtelijke vervolging.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

De objectieve twintigjaarstermijn

- Vangt aan onafhankelijk van het vermogen van de crediteur te ageren (immers: 'de gebeurtenis waardoor de schade is veroorzaakt');
- De Hoge Raad heeft geoordeeld (op 28 april 2000) dat beroep op objectieve termijn naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar kan zijn; gezichtspuntencatalogus;
- Lid 5 aan art. 3:310 toegevoegd, waardoor schade door letsel of overlijden niet meer onder de objectieve termijn valt;
- Lid 5 slechts van toepassing op gebeurtenissen na 1 februari 2004.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Agenda

1. Van algemeen belang naar de individuele rechtsverhouding;
2. De subjectieve en de objectieve termijn van art. 3:310;
3. **Asbestproblematiek terug van nooit weggeweest;**
4. Deformalisering van stuiting;
5. De strijd tussen verjaring en de klachtplicht.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

De MvT bij art. 3:310 lid 5 BW (Kamerstukken 1999/2000)

"Aanleiding voor het onderhavige wetsvoorstel is de heroverweging van de verjaringsregeling, zoals die door het kabinet is toegezegd in de brief aan de Tweede Kamer van 10 juni 1997 naar aanleiding van het kabinetsstandpunt over het advies van prof. mr. J. de Ruiter inzake asbestslachtoffers. In het advies wordt gesignaleerd dat de slachtoffers van asbestgerelateerde ziekten voor een deel geen mogelijkheid hebben om vergoeding van hun schade te vorderen omdat een eventuele vordering reeds is verjaard op het moment dat de ziekte zich heeft geopenbaard...."

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

De MvT bij art. 3:310 lid 5 BW (Kamerstukken 1999/2000)

... Bij veel van deze ziekten is de periode tussen het moment van de schadeveroorzakende gebeurtenis (de blootstelling aan asbest) en het bekend worden van de schade (doorgaans de diagnose) zodanig lang (tussen de 20 en 40 jaar), dat de geldende verjaringstermijn reeds is verstreken. De Ruiter stelde naar aanleiding van deze blokkade in zijn advies een heroverweging van het geldende recht met betrekking tot de verjaring voor. Het onderhavige wetsvoorstel vormt de weerslag van deze heroverweging.'

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Maar hoe liep het af?

- Lid 5 levert asbestslachtoffers vanwege het overgangsregime niets op;
- Van Hese/De Schelde met zijn gezichtspuntencatalogus geeft onvoldoende verlichting;
- Er is het Instituut Asbestslachtoffers (IAS). Dat constateert dat door verjaring slechts een 'hypothetische' toegang tot de rechter bestaat;
- De RTA heeft op 23 juni 2018 het deskundigenpanel verjaring opgericht. Dat werkt niet;
- Het IAS heeft de minister bij brief van 25 oktober 2021 verzocht de objectieve termijn voor asbest te schrappen.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Staatssecretaris Dijkstra van Infrastructuur & Milieu in Kamerdebat:

‘Het gaat erover dat wij allemaal — dat wil ik echt gezegd hebben — van mening zijn dat die verjaringstermijn voor de slachtoffers geen rol meer moet spelen. Daar is echt nul verschil van mening over tussen uw Kamer en het kabinet. Nog geen millimeter.’

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Overwegingen/bedenkingen schrappen objectieve termijn voor asbest

- (i) Rechter kan ook bij schrapping verjaring belang hechten aan teloorgang bewijs

- (ii) Angst voor bredere implicaties
  - Asbestproblematiek in termen van rechtvaardiging van verjaring uitzonderlijk;
  - Economische implicaties uitgekristalliseerd;
  - Eenvoudig te definiëren;

- (iii) Het tijdloze karakter van het BW
  - Welke schade zou een bijzondere regeling van asbest het BW werkelijk doen? Denk aan de bijzondere verjaringsregels voor cultureel erfgoed.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Agenda

1. Van algemeen belang naar de individuele rechtsverhouding;
2. De subjectieve en de objectieve termijn van art. 3:310;
3. Asbestproblematiek terug van nooit weggeweest;
4. **Deformalisering van stuiting;**
5. De strijd tussen verjaring en de klachtplicht.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Deformalisering van stuiting

- Drie stuitingswijzen: daad van rechtsvervolging (art. 3:316), schriftelijke mededeling (art. 3:317) en erkenning (art. 3:318);
- Stuiting strekt er toe de nadelige gevolgen van tijdsverloop af te wenden;
- Over art. 3:317 is erg veel geprocedeerd. Het luidt:

“De verjaring van een rechtsovereenkomst tot nakoming van een verbintenis wordt gestuit door een schriftelijke aanmaning of door een schriftelijke mededeling waarin de schuldeiser zich ondubbelzinnig zijn recht op nakoming voorbehoudt.”

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

De feitenrechter is soms geneigd die zware toon – ‘ondubbelzinnig’! – betekenis toe te kennen

Dit vond zij bijvoorbeeld geen stuitingshandeling:

"(...) Naar mijn mening valt aan de aansprakelijkheid van de bestuurder van de bij U verzekerde motorfiets niet te tornen en staat ook vast, dat de klachten van mijn cliënte afkomstig zijn van het ongeval. Ik verzoek U vriendelijk thans met enige spoed het nodige te doen om tot regeling van deze schade over te kunnen gaan. U zou bijvoorbeeld een schaderegelaar in kunnen schakelen. (...)"

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Hoge Raad: de schriftelijke mededeling moet worden uitgelegd

- Hofoordeel dat niet sprake is van een uiting als bedoeld in 3:317 onbegrijpelijk, want:

“In het licht van de eerdere correspondentie laat de brief van 15 december 1997 geen andere uitleg toe dan dat [eiseres] zich ondubbelzinnig haar recht op nakoming heeft voorbehouden als bedoeld in art. 3:317 lid 1.”

- Met andere woorden: Haviltex maatstaf!
- Dat maakt ook dat onderhandelingen vrijwel steeds stuitende werking hebben.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Agenda

1. Van algemeen belang naar de individuele rechtsverhouding;
2. De subjectieve en de objectieve termijn van art. 3:310;
3. Asbestproblematiek terug van nooit weggeweest;
4. Deformalisering van stuiting;
5. **De strijd tussen verjaring en de klachtplicht.**

Volg ons op:

 @Isaletschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Verjaring en klachtplicht. Het probleem.

Art. 6:89 BW: “De schuldeiser kan op een gebrek in de prestatie geen beroep meer doen, indien hij niet binnen bekwame tijd nadat hij het gebrek heeft ontdekt of redelijkerwijze had moeten ontdekken, bij de schuldenaar terzake heeft geprotesteerd.”

De verjaringstermijn bedraagt vijf jaar. De klachttermijn veelal minder dan een jaar en niet snel meer dan twee jaar.

Als de klachttermijn van toepassing is, komt het verjaringsrecht er dus niet meer aan te pas.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Het toepassingsbereik van art. 6:89 BW

Vroeger: de 'pekingeendengevallen'. Er was een scherp moment waarop de crediteur had moeten ageren en dat deed hij niet (namelijk: hij had moeten ageren voordacht de eenden werden doorgedraaid).

Nu: HR 8 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BX7195:
"Art. 6:89 BW is van toepassing op alle verbintenissen, waaronder ook die uit beleggingsadviesrelaties".

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022

Inmiddels duidelijk: OD niet onder klachtplicht (HR 13 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1176)

“De klachtplicht van art. 6:89 BW heeft, evenals die van art. 7:23 lid 1 BW bij een koopovereenkomst, betrekking op gebrekkige prestaties, dat wil zeggen prestaties van een schuldenaar (bij art. 7:23 BW: prestaties van een verkoper) die niet aan de verbintenis beantwoorden. De klachtplicht ziet derhalve niet op een vordering uit onrechtmatige daad.”

Ik zou menen dat dit ook geldt voor vorderingen tot schadevergoeding op grond van werkgeversaansprakelijkheid en de geneeskundige behandelingsovereenkomst. Daarvoor hebben we de verjaring.

Volg ons op:

 @Isaletselschadeadvocaten

 @Isanederland

#lsasymposion2022